

## Leidschendam De Heuvel en Prinsenhof

De buurten De Heuvel en Prinsenhof liggen in het noordelijk deel van Leidschendam en worden begrensd door de Heuvelweg en de Graaf de Rijkelaan in het noordwesten, de Dillenburgsingel in het noordoosten, de Noordsingel in het zuidoosten en de Burgemeester Banninglaan in het zuidwesten. De twee rechthoekige hoven van een bijzondere grote schaal bestaan uit een dubbele ring woningen in middelhoogbouw, met daarbinnen voorzieningen in het groen. De tussenliggende Amstelwijk is later gebouwd en is niet meegenomen in het geselecteerde gebied. Begin jaren vijftig werd het noordwestelijke deel van de gemeente Leidschendam, een tuinbouwgebied, bestemd tot overloopgebied voor in Den Haag voor 25.000 mensen. De architect/stedenbouwkundige Wim de Bruyn (1904 -1972) ontwierp en realiseerde hiervoor twee hoven als 'grands ensembles'. In 1958 had hij een nog groter hof tot stand gebracht in Zeist, Kerkebosch. De Bruyn behoorde tot de Delftse School, maar nam na de Tweede Wereldoorlog een eigen positie in ten opzicht van het traditionalisme en het modernisme. Hij kende een belangrijke plaats toe aan verkeer en mobiliteit in zijn ontwerpen: de maten van de hoven zijn gebaseerd op de wegenstructuur, die De Bruyn had vastgelegd in het uitbreidingsplan Leidschendam-Noord in 1959.

De Heuvel (ontwerp 1957-1959, uitvoering 1961-1966), met een afmeting van 300 bij 400 m, was bestemd voor de middenstands- en hogere arbeidersklasse. De woonflats van vijf verdiepingen hebben hun ontsluitingen aan de tussengelegen woonstraat. Het merendeel bestaat uit galerijflats, maar er komen ook portiekflats en een mengvorm van beide typen voor. Aan de zuidwestzijde van het carré liggen twee korte dwarsstroken met winkels. Het ruime profiel van de woonstraat is asymmetrisch, met aan de noordzijde een brede groenstrook met bomenrij(en) en struiken en langs beide zijden parkeerplekken (later uitgebreid). Door openingen in het midden van de carré is het binnenterrein toegankelijk via een assenkruis van wegen. In het midden ligt een verhard plein, waaraan van oorsprong een gehandhaafde boerderij was gelegen. Om het plein is een waterpartij gegraven met daarlangs een verlaagd wandelpad en een bomenrij. Iedere kwadrant van het binnenhof heeft voorzieningen behorend bij de verzuilde samenleving: in het noordelijke en oostelijke kwadrant twee katholieke scholen en de monumentale Opifexkerk, in het westelijke kwadrant een protestants-christelijke school en de Kruisheuvelkerk en in het zuidelijke veld openbare onderwijsvoorzieningen. In iedere kwadrant ligt een speelweide bij de school. De vrij geplaatste, met kap afgedekte bouwwerken zijn veelal

geplaatst tussen bomengroepen en struiken. Tussen de gebouwen lopen wandelpaden met bomenrijen. Zowel de inrichting van de openbare ruimte als de woongebouwen verkeren tot op heden nog grotendeels in hun oorspronkelijke staat. De gemeente en de woningcorporaties streven naar een (beperkte) mate van vernieuwing en modernisering.

De Prinsenhof (uitvoering 1965-1967) is in opzet gelijk, maar was hoofdzakelijk bedoeld voor arbeiders. Het hof meet 300 bij 500 m en heeft galerijflats in zes bouwlagen. Een buurtwinkelcentrum ligt aan de noordoostzijde. In 2000 is een renovatieproject van start gegaan, waarbij zowel de woningblokken, het winkelcentrum als de inrichting van het binnenhof onder handen zijn genomen. De twaalf (van de zestien) wooncomplexen van de woningbouwverenigingen Wooninvest en Vidomes en zijn aangepakt, waardoor een verscheidenheid in uiterlijk van de flats is ontstaan en meer variatie in het woningaanbod (koop en huur). Betrokken architecten zijn o.a.: Overeem, Abacus Architecten en Topos (Wooninvest); Kokon, ANA, Villanova en Heren 5 (Vidomes). De particuliere complexen zijn niet of minimaal gerenoveerd. Supervisor Hans Ebberink bewaakte de eenheid. Alle binnenringcomplexen kregen toegangen aan de hofzijde (m.u.v. complex 12). Naast de renovaties waren vier woontorens gepland, waarvan slechts een toren is gerealiseerd, bovenop een flat aan de Dillenburgersingel. Het buurtwinkelcentrum is licht uitgebreid en heringericht. Bureau KuiperCompagnons transformeerde het binnenterrein in overleg met bewoners en gebruikers. Op de katholieke kerk na, zijn alle gebouwen gesloopt en ondergebracht in de multifunctioneel Brede School De Waterlelie (VVKH architecten). Dit gebouw staat deels in de vijver, die van een geometrisch vorm gewijzigd is in een slingervijver. Verder is het binnenterrein deels geaccidenteerd, is het groen uitgedund en zijn de speelplaatsen en de bouwspeelplaats vernieuwd. Het oorspronkelijke asymmetrische profiel van de woonstraat met een brede groenstrook aan de zonzijde is in hoofdlijnen aangehouden.

Hoewel het beeld van de Prinsenhof door de verschillende architectuur zeker is gewijzigd, zijn de hofensembles van De Heuvel en Prinsenhof als stedelijke structuren, met een evenwichtige samenhang tussen bebouwing, openheid en groene ruimte, zo sterk dat de aanpassingen geen kwalitatieve aantasting betekenen. Dergelijke grootschalige en besloten ruimtelijke structuren zijn bovendien zeer zeldzaam in de Nederlandse stedenbouw.

Versie 17/3/2013